

Pasaulio Įvykių Savaitinė Apžvalga

VALDOVŲ SIUTIMAS NAIKINA
ŽMONIJĄSuardytas milijonų
žmonių gyvenimas

Greit bus metai kaip Europoje eina Hitlerio greitasis karas su visomis baisionis karo pasekmėmis. Į šį trumpą laiką šis karas jau visiškai pakeitė Europos politinį žemėlį ir politinį veidą. Neliuko visos eilės valstybių, mažų ir didelių. Neliuko Lenkijos, Danijos, Norvegijos, Holandijos, Latvijos ir Estijos, apkapotos tapo Suomija ir Rumunija ir tapo parbloškta ir apkapota Francija. Visose šiose valstybėse trys nuožmūs diktatoriai pamynė po savo kojom ž žmones. Visur neliuko nei šešėlio laisvės. Žmonės atsidūrė baisesniai padėjime, šimtų sykių baisesniai padėjime negu senovės Rymo vergai. Dabartiniams diktatoriams jų gyvastis neverta nei nusispjovimo. Milijonai žuvo karo pragare, milijonai žuvo taipgi namuose, gatvėse ir ant viešelių, bebėgant nežinoma kur. Dar didesniai milijonų skaičiai gresia badas jau dabar ir šią žiemą. Europoje šią žiemą reikšią mirtį iš bado aštuoniolikai milijonų žmonių. Diktatoriams dėl to galvos neskauda. Jie tuo džiaugiasi, nes tikrai, ka' bados duos jiems dar daugiau pergalių.

Karas ir diktatorių žiaurumas išvijo milijonus žmonių iš jų kaimų ir miestų. Šimtas tukstančių lenkų atbėgo Lietuvon, kada rusų komunistai užėmė Lenkiją. Jie gelbėjosi nuo raudonojo teroro. Jie tikėjosi, kad Lietuvoj bus saugūs. Bet neilgai čia džiaugėsi. Bolševikai juos ir čia užklupo, kada Rusijos meška pasigriebė Lietuvą. Su lietuviais ir pabėgėliai lenkai čia bus bolševikiškai "likviduoti".

Iš Ispanijos Francijos pabėgo šimtas tukstančių lojalistų, besigelbėdami nuo fašizmo žiaurumo. Bet dabar ir Francijoj viešpatauja fašizmas.

Francijon taipgi buvo atbėgę 70,000 vokiečių iš Austrijos, besigelbėdami nuo Hitlerio. Bet dabar ir jie yra Hitlerio nuguose.

Suomijoj po karo su Rusija iš Korelijos į vieną naktį išsikraustė 400,000 suomių ir echnų įsiekdami Suomijoj prieglaudos ir apsaugos nuo komunistų žiaurumo. Tokiai mažai šaliai kaip Suomija reikėjo daug pasiaukoti, kad priglaidus 400,000 savo vietaučių.

Karui siaučiant iš Holandijos ir Belgijos palikę savo namus, išbėgo Francijon apie du milijonai žmonių. Bet Hitlerio armijos prisivijo juos Francijoj. Pačioj Francijoj keturi milijonai žmonių paliko savo namus ir bėgo į pietų pusę, nežinodami kur ras prieglaudą ar gaus ko pavalgyti. Daugelis Holandijos, Belgijos ir Francijos karo bėgėlių su laiku gryš namo. Bet daugelis nebegryš. Tukstančiai jų žuvo ant viešelių savo nemltoj kelinėje. Milijonai jų kencia bada dabar — ir tie kurie pabėgo, ir tie, kurie pasilikio namie. Kas sugryšta namo, neberanda namie jokio maisto ir dažnai neberanda nei namų. Mažai kas iš mies-

tų gyventojų benori gryštį atgal į miestus, iš kurių pabėgo. Nes ten jie nei namų neturėjo ir nėra pas ką jiems ten gryšti. Daugumas karo bėgėlių įsiekio sklypelo žemės apsigyventi.

Lietuvoj, Latvijoj ir Estonijoj prasidėjo žmonių ištremimas kartu su žužymais. Apie tukstančius lietuvių, kurie yra išvežami ir bus išvežti iš savo tėvynės, pasaulis niekad daugiau nebegirdės.

Nebus pagelbos
mirštantiesiems badu

Buvęs Suvienytųjų Valstijų prezidentas Herbertas Hooveris, kaipo Europos Maisto Dalinimo Komisijos vedėjas, pasakė, kad Holandijoj, Belgijoj, Lenkijoj ir Norvegijoj 18,000,000 žmonių šią žiemą turės mirti iš bado, jeigu nebus tuojaus pasirupinta suteikti jiems maisto. Amerikoniška komisija maisto jiems galėtų parupinti, bet Anglijos politikieriai nenorį nei girdėti apie maisto siuntimą į tas vietas, kurias užėmė Hitlerio armijos. Kaip Vokietija stengiasi marinti badu Angliją, taip Anglija stengiasi marinti badu Vokietiją o kartu ir visus, kurie per nelaimę pateko po Vokietijos jungu.

Apie Europos žmonių baisias padėtį Hooveris surinko žinias per savo atstovus Europoj ir iš "pabėgusių" valdžių. Hooveris prašė Anglijos valdžios, kad leistų maistą vežti badaujančioms, ir prašė Vokietijos valdžios, kad leistų dalinti maistą tik civiliams gyventojams. Vokietija sutiktų, bet Anglijos sutikimo vargiai Hooveris susilauks. Amerikos valdžia taipgi greičiaus yra linkusi pritarti Anglijos valdžiai.

Žmoniškumas tokiu budu turi būti paniekintas. Milijonai žmonių turi mirti baisia bado mirtim, kol du "galiunai" Hitleris ir Churchillas persitiksins kuris jų yra stipresnis.

Karas ore

Hitleris tuo tarpu dar vis nepradėjo didžiojo puolimo ant Anglijos. Pereitą savaitę buvo laukiama pilnietės mėnulio pradėti oro atakoms. Į savaitės pabaigą mėnulis pasidarė pilnas, naktys šviesios ir patogios užpuolimui iš oro. Tokios naktys betgi nėra patogios išsodinimui kareivių iš laivų.

Šviesiomis naktimis šimtai vokiškų bombnesių diena po dienos pradėję užpuolinti Anglijos pakraščius ir ypatingai laivus Anglijos kanale. Vokiečių puolantieji "Junkeeriai" bombnesiai su savo palidovais "Messerschmittais" skrido eilėmis po 150 virš angliškų balonų, pritaistytų lėktuvams įpainioti į tinklus. Šie taikė bombas į laivus kancius. Jiems pasitikti tuojaus pasirodydavo Anglijos Hurricane lėktuvai ir šaudė vokiečius. Tokie mušiai ejo kelias dienas pakartotinai, ir šimtai lėktuvų žuvo ar įkrito į juras. Iš vienos ir kitos pusės matyt žuvo daugiau kaip po šimtą lėktuvų. Bet anglai ne-

teko ne tik didelio skaičiaus lėktuvų, bet ir nemažo skaičiaus laivų juroje. Vokiečiai skelbė, kad bombomis iš lėktuvų jie paskandinę ar labai sugadinę 28 angliškus laivus. Anglai prisipažino, kad jie neteko tik penkių laivų.

Anglija neleidžia maisto ir nieko kito Vokietijon, kas vadinasi blokada. Vokietija stengiasi tą patį daryti Anglijai, skandinant jos laivus su prekėmis, kas vadinasi konterblokada. Vokiečiai sako, kad nuo pradžios karo jie sunaikinę apie penkis milijonus tonų anglų važmos laivais. Tai būtų daugiau kaip 1000 laivų.

Anglai savo keliu dažnai užpuolindėja iš aeroplanų vokiečių bazes ir amunicijos dirbtuves Vokietijoj ir vokiečių užkariautoj Francijoj. Tokiu budu anglai nori sutrukdyti vokiečių prisirengimus prie tikro "blitzkriego" prieš Angliją.

Rugpjūčio 12 dieną vokiečių lėktuvų puolimas ant Anglijos pavirto į didžiausią oro karą žmonijos istorijoj. Šimtai vokiečių lėktuvų bangomis skrido mėtydami bombas. Anglų lėktuvai šaudė vokiečių lėktuvus. Daug jų krito iš vienos ir kitos pusės. Anglai dirbo su visu įjurtimu. Anglų lėktuvai leidosi žemyn tik gauzi ir amunicijai pasimti ir vėl greitį kėlėsi į orą. Tarp vokiečių lėktuvų buvo ir italų. Tas didelis mušis ore vienok dar nebus lemiamas. Laukiama dar didesnių mušių.

Mussolinio karas
Afrikoj

Į rytus ir pietus nuo Etiopijos, kurią Mussolini užkariavo penki metai atgal, randasi Anglijos protektoratas — Somalių Žemė arba Somaliland, ties Adeno užtaka. Berbera yra vyriausias tos žemės miestas. Pereitą savaitę Mussolini pradėjo savo "blitzkriego", kurio tikslas yra paimti anglių Somalilandą ir miestą Berberą. Italai pradėjo veržtis iš Etiopijos ir francuzų Samolilando, kurį jie matomai pasiėmė su Francijos puolimu. Užkariavę anglių Samolilandą, italai turėtų visą taip vadinamą rytinę Afriką ir kontroliuotų strategiską Adeno užtaką. Iš čia jie galėtų užpulti Adeno žemę anapus užtakos ir Yemena. Jeigu tas jiems pasisektų, jie uždarytų Raudonąją Jūrą, Anglijos kelią į Indiją.

Mussolini vienok pasiryžo dar didesniį kąsnį nukąsti, o butent užkariauti Egiptą, kurs yra Anglijos įtakoj. Ties Egipto siena Libijoj tapo sukoncentruota 250,000 italų kariuomenės. Angliškos kariuomenės Egipte yra daug mažiau, bet ji yra labiau patyrusi kariauti karštuose smiltynuose. Anglai beto kontroliuoja vandens šaltinius, be kurių niekas Saharoje negali ne tik kariauti bet ir gyventi. Karštis ten paprastai esti 120 laipsnių pavėsyje. Su Egiptu italai norį paimti Su-ezo kanalą, be kurio Anglija negalėtų lengvai susisiekti su rytu ir su turtingomis savo kolonijomis rytuose ir jai paliktų tolimas kelias aplink Afriką.

Karas Egipte neišpasakytame karštyje negalės būti greičiausias, nes dar už kelių mē-

Indijos Dominija

Indijos politikieriai, kovodami už savo valdžią arba Indijos nepriklausomybę, ilgai žiūrėjo į Angliją kaip į savo priešą. Todel ir šiame kare Anglija nesusilaukė iš Indijos beveik jokios paramos. Bet dėl blogos padėties, kurioj dabar atsidūrė Anglija, ir indai politikieriai pabugo kad su Hitleriu jie dar mažiau pelnys ir gal nepriklausomybės niekad nesusilauks. Todel padrašinimų indų nacionalistų politikierių ir įvairių karalių arba radžių Anglija dabar paketino duoti Indijai "dominijos" teises, tokias pat, kokias turi Kanada, Australija, Naujoji Zelandija ir Pietinės Afrikos Unija. Už šį paketinimą Anglija dabar tikisi gauti iš Indijos daugiau pagelbos kare. Indijoj gyvena 340,000,000 žmonių, kurie vadinasi sichais, parsiais, musulmais, bengalais, pundžabais, marathais ir kitais vardais. Indijos žemės plotas yra milžiniškas ir tiesiasi nuo aukštųjų Himalajų kalnų iki Indijos vandenyno.

Gelbėjimas vaikų

Daugiau kaip 7000 Amerikos šeimynų pasiketino priimti į savo namus mažus vaikus, jeigu jie būtų atvežti iš Anglijos karo laikui. Bet atvežti vaikus iš Anglijos dabar yra negalima, nes Anglijai trūksta karinių laivų palydėti laivams su vaikais. Pereitą mėnesį vokiečiai paskandino vieną laivą su vaikais, kurs plaukė be konvojaus Kanadon. Nuo to laiko Anglija nebesiūčia savo vaikų Amerikon. Bet tukstančiai kanadiečių ir amerikiečių nori ištieti pagelbos ranką bent Anglijos vaikams. Suvienytųjų Valstijų kongrese tapo priimtas įstatymas, sulys kurio Amerikos laivai galės vežti be konvojaus vaikus iš Anglijos, jeigu kariaujančios pusės sutiks neskandinti laivų su vaikais.

Amerikos lenkai irgi pradėję rupintis atvežimu Amerikon lenkų vaikų iš badaujančios Lenkijos. Lenkai dabar renka pinigų laivui pasamdyti atvežimui lenkų vaikų iš Lenkijos.

Lietuviai irgi norėtų išgelbėti bent keletą tukstančių lietuvių vaikų iš bolševizmo narų, atsivežant juos į Ameriką. Bet iš Sovietų Rusijos ir sovietizuotos Lietuvos dar nebuvo išleistas nei vienas vaikas ir nei vienas gyvas žmogus, kurs nebuvo komisarų.

Karas Amerikoj?

Amerikoj karo propaganda nuolat eina didyn. Žmonės, kurie tvirtai laikosi taikos principu, yra išjuokiami ir niekinami ir per laikraščius ir per radio. Karo propagandai laipsniškai pasiduoda vis daugiau žmonių.

Kongrese tik mažas burys senatorių ir kongresmanų bestovi už taiką ir nesikišimą į Europos reikalus. Žymiausias taikos ir Amerikos izoliacijos yra senatorius Wheeler iš Montanos. Jis pasiūlė, kad priverstino kareiviavimo klausimas būtų atiduotas žmonių nubalsuoti referendumu. Tame jis apsirinka su demokratija, nes dar už kelių mē-

nesių milžiniška propaganda gal turės jau apsupkus galvas didžiūmai balsotojų. Tuomet jie nubalsuotų ir už priverstiną kareiviavimą ir net už siuntimą kariuomenės į Angliją. New Yorko piniguočiai nesigaili pinigų karo propagandai.

Amerikos politikieriai vienok matyt nesirengia į karą Europoje. Jie spėja, kad Anglija pralaimės ir tai gal neužilgo. Tuomet, sako, reikšią kariauti su Hitleriu Amerikoj. Pirmiausia Suvienytos Valstijos gal kartu su Argentina ir pora kitų pietinių respublikų turės paimti Anglijos ir Holandijos kolonijas Amerikoj savo globon. Pasarga yra daroma, kad Amerika tą darys mandagiai negu Hitleris ar Stalinas. Bet Hitleris su Stalinu jau perdaug yra įsigalėję Meksikoj, kur stalinieški komunistai ir nacių bundistai veikia išvieno, ir neužilgo rengiasi iš Meksikos padaryti komunistiškai-nacišką respubliką — po revoliucijos su kraujo praliejimu. Amerikos pareigą busianti neleisti, kad Amerikoj atsirastų stalinieškai-hiteriškai respublika. Tas gal reikš karą su Meksika. Jeigu Meksikos pagelbon stos dar kokia nors pusiau diktatoriška ispanų respublika, tas reikš didesnį karą Amerikoj. Tokie prasaritimai vis dažniau buvo girdimi per radio iš Washingtono radio komentatorių.

Revoliucija Albanijoj

Albanijoj, kurią Mussolini prisijungė prie Italijos, sako, kilusi revoliucija. Ties Jugoslavija albanai su italais turėję muši. Mieliekinėje sukilę albanai reikalavo, kad italai paleistų iš Tiraos kailėjimo albanų jaunuomenę.

Japonai nori
sutriuškinti Angliją

Japonijoj su valdžios pritarimu buvo rengiamos prieš britiškos demonstracijos. Demonstrantai reikalavo, kad Japonija įsteigtų "autonomiją Rytų Azijai", kad vnyt iš jos britus ir kad eitų į pagelbą Rymui ir Berlinui sutriuškinti Britaniją. Japonų valdžia Britanijos konsulams atsisakė duoti apsaugą nuo demonstrantų.

Japonija išreikalavo iš Francijos teisę įsisteigti laivyno bazę francuzų Indo-Chinijoj. Pataine valdžia sutiko japonų reikalavimu del laivyno bazės ir prie to davė japonams naudotis Holpon geležinkelio kareivių vežimui.

Apie Lietuvą

Kazys Skirpa
pasizymėjo

Iš Berlino rugpjūčio 10 dieną atėjo žinia, kad Sovietų Rusija norėjo atimti nuo Kazio Skirpos Lietuvos legacijos namą Berline, bet Skirpa namo rusams neatidavė. Lietuvos legacija Berline buvo padrašinata tuo, kad Suvienytos Amerikos Valstijos neprapažino prijungimo Lietuvos, Latvijos ir Estijos prie Sovietų Rusijos. Rusai jau buvo atėmę iš latvių ir estų jų legacijas, kada jie atėjo į Lietuvos legaciją, reikalaudami atiduoti jiems legacijos namus.

Lietuviai uždarė duris prieš rusų nosis ir jų neįsileido. Kazys Skirpa iš pat ryto tą dieną kur tai skubiai išvažiavęs automobiliu. Kazys Skirpa buvo sugrįžęs Lietuvon, kada to pareikalavo Paleckio "valdžia". Kaune jis pamatė, kad ta Lietuvos naujoji "valdžia" yra niekas kitas kaip Lietuvos pardaivikai. Jis protestavo prieš Lietuvos pajungimą sovietams. Vakare vienas draugas jį perspėjo, kad jis bus areštuotas. Tuomet Skirpa naktį spėjo pabėgti atgal į Vokietiją. Jis dabar neatidavė Lietuvos legacijos namo rusams, vienok tą klausimą galutinai galės išspręsti tik Hitleris. Ryme Lietuvos legacija tapo atiduota rusams Mussolinio įsakymu. Sovietinė Lietuvos valdžia atėmė Lietuvos pilietybę B. Balučiui Londone ir P. Žadeikiui Washingtono. Bet Lietuvos pilietybės niekas neburturi ir visoj Lietuvoj.

Povilo Žadeickio pastangomis svarbus Washingtono laikraštis The Evening Star rugpjūčio 6 dieną paskelbė ilgą straipsnį apie komunistinį terorą Lietuvoj.

Teroras Lietuvoj

Iš Suomijos pereitą savaitę atėjo pranešimų, kad Lietuvoj, Latvijoj ir Estijoj komunistai pradėjo šaudyti žmones be jokio teismo. Sovietizuota policija ten vartojanti senus teroro metodus. Areštuoti žmonės yra GPU agentų sušaudomi. Estijoj ministeris Enpalu ir dalis jo kabineto ministrų prapuolė iš namų ir niekas nežino ir nedrįsta teirautis kur jie dingę.

Estijoj bolševikai areštavo buvusį Suomijos prezidentą K. Paetsą ir išvežė jį į Rusiją nežinoma kur.

Latvijos prezidentas Karlis Ulmanis tapo nušautas jo paties namuose. Komunistų GPU agentai atėjo į buvusio prezidento namus ir norėjo jį areštuoti. Ulmanis nenorėjo klausyti jų įsakymų. Tuomet komunistai jį nudėjo ant vietos. Ulmanio šeimyna išvežta į Rusiją.

Maskvos pokylis
pavergtiems

Po užgrobito Lietuvos, Latvijos ir Estonijos Maskvos užurpatoriai surengė Kremliuje pokylį, kuriame dalyvavo pavergtųjų tautų pardsavėliai, pagelbėję užurpatoriams lengviau įsigyti tų tautų kraštus. Maskvos šunelių spaudų pokylis buvo aprašytas sekamai:

Sovietų Sąjungos vyriausybė suruošė šaunų pokilį Kremliaus Palociuje atstovams seimų iš Lietuvos, Latvijos, Estonijos ir Bessarabijos — Šiaurinės Bukovinos, naujagimių Sovietinių Socialistinių Respublikų.

Pokilyje dalyvavo šių socialistinių kraštų seimų delegatai, nariai Sovietų Komunistų Partijos Centro Komiteto, nariai Sovietų Komiteto, nariai Sovietų Sąjungos vyriausybės, atstovai Aukščiausios Tarybos (Sovietų seimo); Sovietų Sąjungos didvyriai (herojai), žymūs sovietiniai rašytojai, artistai ir mokslininkai: Višinskis, Dimitrovas, Manuilskis, Jaroslavskis, Šerbakovas ir Sovietų Sąjungos maršalas Kulikas ir Šapošnikovas.

Kada į didžią palocius svetainę įėjo Stalinas, Molotovas, Vorosilovas ir kiti Sovietų Sąjungos vyriausybės nariai, jie buvo pasveikinti griausmingomis dalyvių ovacijomis.

Trumpas sveikinimo kalbas pasakė Molotovas ir Vorosilovas. Į jų žodžius atsiliepė trumpomis kalbomis vadai įvairių komisijų nuo Lietuvos ir kitų naujagimių Tarybinių Socialistinių Respublikų.

Konfiskuos turtą

Vidaus Reikalų ministeris remdamasis pasislėpusių Lietuvos piliečių turtui konfiskuoti įstatymo 1 str. paskelbė 46 Lietuvos piliečių sąrašą, kurie yra pasislėpę ar į užsienį išvykę. Kas nuo šio skelbimo dienos (liepos 25 d.) per vieną mėnesį nesugrįš, tų turtas bus konfiskuotas. Pabėgusiųjų tarpe 26 yra Valst. Saugumo Departamento įvairius pareigūnai, kitų dvidešimties pabėgusiųjų tarpe minimos šios pavardės: Tadas Chodakauskas, Kazys Musteikis, Jonas Norkaitis, Povilas Plechavičius, Antanas Smetona, Zofija Smetonienė, Henrikas Šalkauskas, Jadvyga Tubelienė, Edvardas Turauskas, Jonas Vailokaitis, Petras Vileišis ir kiti.

Atkasė seną bokštą

Kasant žemę Ožeskenės aikštėje buvo atrastas šešioliktojo šimtmečio bokštas. Pasirodė, kad bokštas yra statytas Radvilų laikais. Bokšte rasti Radvilų herbai, ženklai ir kitos žymės. Bokštą pasiėmė tirti ir globoti kompetentingos įstaigos.

Nebebus teologijos

Einas Resp. Prezidento pareigas ministeris pirmininkas, pasiremęs Lietuvos Konstitucijos 110 str., išleido įstatymą, kuriuo uždaramas V. D. Universiteto Teologijos-Filosofijos fakultetas. Gamtos matematikos fakultetas nuo rugsėjo 1 d. keliamas į Vilnių.

Statoma elektros stotis

Liaudies vyriausybės padama, Vilniaus miesto savivaldybė savo finansinių galimų ribose atgaivino Turinškių hidro-elektrinės stoties statybą, kuri buvo sulaukta dėl belgų kapitalistų įsikisimo per įvairius buvusios valdžios galinuos. Jau dirba 500 darbininkų ir greitai laiku skaičius numatoma padidinti iki 800 darbininkų. Taip pat visoje eilėje kitų miesto įmonių ir darbaviečių darbininkų skaičius padidinamas iki 30—40 nuoš. Darbininkai už 6 val. darbo gauna po 5.50 lt., o dirbdami akordiniai per 8 val. uždirba nuo 8 iki 12 litų.

Karo atbėgėliai

Ligi liepos 1 d. Lietuvoje buvo užregistruotų 27,452 karo atbėgėliai: 3,730 lietuviai, 12,688 lenkai ir 11,034 žydai. Iš jų: vyrų 16,921, moterų 7,297, vaikų 3,234. Atbėgėlių yra maitinamų: lietuvių 1,171, lenkų 4,138 ir žydų 9,562, iš viso — 14,871 maitinamų atbėgėlių. Per tą laiką atbėgėlių reikalams išleista 8,089,560.09 lt., iš kurių gauta aukomis iš užsienių 5,549,720.26 lt. ir Valst. Uždas pridėjo 2,539,849.83 litus.